

ВІДГУК
офіційного опонента,
доктора економічних наук, професора,
завідувача кафедри обліку та фінансів
Івано-Франківського навчально-наукового інституту менеджменту
Тернопільського національного економічного університету
Алексеєнко Людмили Михайлівни
на дисертацію Лактіонової Олександри Анатоліївни на тему
«Забезпечення гнучкості фінансової системи
в умовах циклічного розвитку економіки»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук
за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Модифікація бізнес-процесів вимагає вдосконалення фінансових систем з урахуванням етапів циклічного розвитку соціально-економічних систем. Початок ХХІ століття ознаменувався загостренням протиріч між відцентровими й доцентровими тенденціями розвитку світової економіки, що актуалізувало визначення наукових доробок лауреатів Нобелівської премії з економіки: емпіричний аналіз цін на активи (американські вчені Юджин Фама, Ларс Хансен та Роберт Шиллер, 2013 рік), аналіз ринкової влади та регулювання (французький економіст Тулуси Жан Тіроль, 2014 рік), аналіз споживання, бідності та добробуту (професор Прінstonського університету (США) Ангус Дітон, 2015 рік), розвиток теорії контрактів (американські вчені Олівер Харту і Бенгт Хольмстрем, 2016 рік). Теорія контрактів покликана пояснити не тільки доцільність існування різноманітних видів контрактів, а й відповісти на питання співвідношення державної й приватної власності щодо об'єктів соціальної сфери (теорія неповних контрактів). Напрацювання лауреатів Нобелівської премії з економіки є глобальними за своїм змістом, оскільки допомагають застосувати гносеологічний потенціал теорій в фінансову практику і розробляти політичні конституції.

Дослідження ресурсного забезпечення економік має бути орієнтоване на визначення фінансових механізмів і інструментів, спрямованих на

максимально ефективне фінансування секторів економіки. Сучасна неоліберальна політика замість того, щоб забезпечувати стимули для зростання, іноді ще більше підсилює нерівність ландшафтних економік, загрожуючи стабільному розвитку світової економіки. Тому проблематика трансформації фінансових ресурсів в матеріальні, інноваційні й інтелектуальні ресурси потребує поглиблена дослідження з урахуванням економічних реалій і розвитку фінансових систем.

Усе зазначене свідчить про те, що дисертаційна робота Лактіонової Олександри Анатоліївни виконана на актуальну тему, висвітлення якої є своєчасним та розвиває формування теоретико-методологічних зasad і обґрунтування практичних рекомендацій щодо визначення основ гнучкості фінансової системи в умовах циклічного розвитку економіки та розробки інструментарію її забезпечення для підвищення фінансової стабільності економіки.

Вагомість дисертаційної роботи підтверджується тим, що її положення використовувалися в процесі виконання науково-дослідних робіт, перелік яких наведено у **Вступі** дисертації (с. 6–7).

ОБГРУНТОВАНІСТЬ НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ, ВІСНОВКІВ І РЕКОМЕНДАЦІЙ, СФОРМУЛЬОВАНИХ У ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові положення, висновки та рекомендації, викладені у дисертаційній роботі, мають високий рівень обґрунтованості. Їх достовірність зумовлена послідовним і логічним викладом переконливого фактичного і статистичного матеріалу. Для цього дисертантом проаналізовано значну кількість інформаційних джерел (с. 4 автореф., с. 9 дисертації), нормативно-правову базу України, статистичну інформацію щодо розвитку фінансової системи в умовах циклічного розвитку економіки.

Метою дисертаційного дослідження дисерант визначає (с. 3 автореф., с. 7 дисертації) поглиблення теоретико-методологічного обґрунтування основ гнучкості фінансової системи в умовах циклічного розвитку економіки та розробку практичного інструментарію її забезпечення для підвищення

фінансової стабільності економіки.

Згідно з метою дисертант вважає за доцільне поставити низку завдань, для вирішення яких використовує широкий спектр загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, серед яких системний метод, структурно-функціональний та морфологічний аналіз, діалектичний підхід, класифікація та синтез, статистичний і графічний аналіз, статистичне моделювання, трендовий аналіз, методи побудови композитних індикаторів, позитивний та нормативний підходи і методи структурно-функціонального аналізу (с. 4 автореф., 8–9 дисертації).

Заслуговує на увагу та підтверджує обґрунтованість і достовірність наукових положень високий рівень апробації результатів дисертації в фахових виданнях і конференціях. Так, основні наукові результати і висновки дисертаційної роботи доповідалися автором на міжнародних конференціях і семінарах, серед яких: «Розвиток фінансово-кредитної системи України: здобутки, проблеми, перспективи» (м. Львів, 2008); «Економічна політика країн ЄС» (м. Познань, Польща, 2011); «Economics of sustainable developments: theoretical approaches and practical recommendations» (м. Кошице, Словаччина, 2015); «Теоретична та практична концептуалізація розвитку фінансово-кредитних механізмів в умовах соціально-економічної реальності» (м. Ірпінь, 2016).

Дисертація складається зі вступу, 5 розділів основного тексту, повний обсяг дисертації становить на 531 сторінках; містить 44 таблиць (із них 14 займає 19 повних сторінок), 80 рисунків (із них 8 займають 8 повних сторінок), 8 додатків на 43 сторінках. Список використаних джерел складається з 516 позицій та викладений на 56 сторінках.

Структура дисертаційної роботи відображає логічність здійсненого дослідження та особливості характеру наукового аналізу проблеми, про що свідчить і послідовність викладу матеріалу, яка охоплює основні питання обраної проблематики.

У вступі (с. 4–17) роботи подано стан проблеми на момент початку роботи над дисертацією.

У першому розділі (с. 18–98) досить повно представлено внесок як українських, так і міжнародних наукових шкіл в даній галузі. Акцентовано увагу на визначені сутності гнучкості та її проявів у розвитку економічних систем, досліджені циклічності як об’єктивної форми економічного розвитку та формуванні методологічного підґрунтя побудови моделей оцінювання циклічності розвитку економіки України.

Дисертант переконливо показала, що наявний доробок з проблеми не повною мірою розкриває сутність структуризації фінансової системи, взаємоплив ділового і фінансового циклів та характеристики їх взаємозв’язку. Цей факт привів автора до нових наукових результатів. Автор суттєву увагу приділяє критичній оцінці наукового доробку вітчизняних і зарубіжних учених щодо поняття «економічна система» (с. 18–20); визначено два загальних підходи до розуміння гнучкості (с. 21, рис. 1.1). Зміна економічних систем є взаємообумовленою, а виникаючі протиріччя визначають діалектику розвитку. Визначено елементи гнучкості економічних систем (с. 23–27); з метою визначення сфер прояву гнучкості фінансової системи були застосовані структурно-морфологічний і функціональний підходи (с. 30–35).

Циклічність економічної динаміки виражає зміну еволюційної і революційної стадій (с. 36–52, рис. 1.2). Визначено сфери фінансової системи: публічні фінанси, фінанси суб’єктів господарювання, фінанси домашніх господарств і фінансовий ринок, що визначили логіку і структуру цього дослідження. Встановлено взаємозв’язок гнучкості із потенціалом фінансової системи, який представлено як інтеграцію ресурсної і функціональної спроможності, що дозволило ототожнити гнучкість фінансової системи із наявністю фінансового потенціалу її адаптації (с. 90–96).

У другому розділі (с. 99–191) автором визначено характеристики та чинники гнучкості публічних фінансів у регулюванні циклічної динаміки. Акцентовано увагу на публічних фінансах, системі оподаткування та перерозподілу фінансових ресурсів публічного сектору економіки. Визначено, що у науці сформувався консенсус відносно прерогативи використання контрциклічності фіiscalного регулюючого впливу (табл. 2.2). Поділяємо

точку зору, що розгляд фінансового потенціалу маневру держави в частині збільшення її витрат тільки із фіiscalної точки зору є обмеженим та потребує його доповнення в аспекті регулюючої функції у сфері публічних фінансів (с. 111). Досліджено фіiscalну гнучкість у залежності від часового простору (с. 112–113); показники фіiscalного простору країн напередодні фінансової кризи та у посткризовий період (рис. 2.3); абсолютний розмір фіiscalного корегування за допомогою автоматичних стабілізаторів (с. 117–119); фактори, які впливають на фіiscalний простір рестрикційної фіiscalної політики (с. 121–122); проблематику фінансової гнучкості на мікрорівні в зарубіжних дослідженнях (с. 124–125).

Доведено; що гнучкість фінансів суб'єкта господарювання включає в себе такі характеристики як оперативність, маневреність, економічність, альтернативність і компенсаторність (с. 130). Встановлено взаємозв'язок фінансової гнучкості і фінансових обмежень (с. 137–138, табл. 2.4–2.6). Заслуговує на увагу те, що автору вдалося виявити детермінанти гнучкості сфери фінансів домашніх господарств; розглянуто сутність гнучкості фінансового ринку в забезпечені перерозподілу фінансових ресурсів. Цікавим є висновок, що глибина фінансового ринку повинна розглядатися з позиції достатності фінансових ресурсів для економічного розвитку; ефективність – з позиції ефективної структури розподілу ресурсів між секторами, галузями економіки, їх строкової структури; доступність фінансових ресурсів – за рівнем цінових і нецінових обмежень фінансування бізнесу.

Вважаю, що в цьому розділі автор розкривається як сформований талановитий вчений високого професійного рівня.

У третьому розділі «Оцінка ключових характеристик рівня гнучкості сфер фінансової системи України» (с. 192–270, табл. 3.1–3.7, рис. 3.1–3.22) здійснено інтегральну оцінку гнучкості публічних фінансів в умовах циклічного розвитку економіки, проведено аналіз джерел гнучкості сфери фінансів суб'єктів господарювання, виявлено складові та параметри оцінки гнучкості сфери фінансів суб'єктів господарювання, здійснено оцінку динаміки рівня гнучкості сфери фінансів домашніх господарств. Акцентовано увагу на

оцінці гнучкості до фіiscalальної рестрикції, а саме наявності фіiscalального та функціонального просторів, які дозволяють обмежити сукупний попит завдяки підвищенню податкового навантаження та зниження витрат держави.

У четвертому розділі «Практика оцінювання гнучкості фіансового ринку за стадіями циклічного розвитку економіки України» (с. 271–332, табл. 4.1–4.11, рис. 4.1–4.20) здійснено оцінку гнучкості фіансового ринку на стадії економічного підйому. Встановлено, що таку оцінку гнучкості доцільно здійснювати із врахуванням трьох стадій економічного циклу та його синхронізації із фіансовим циклом. Також доведено, що така оцінка здійснюється у двох вимірах (як характеристика ефективної адаптації фіансового ринку до викликів економічного середовища; як буферний запас адаптивної реакції).

Досліджено потенціал розширення спроможності задоволення потреби економіки у довгострокових ресурсах на стадії виходу з рецесії та відновлення ділової активності *ex-ante*; застосовано асиметрію тривалості піднесення у порівнянні із падінням того чи іншого показника у період економічної кризи; оцінку гнучкості фіансового ринку до відновлення *ex-ante* проведено на основі комплексу показників, які визначають потенціал (вразливості до кризи; спроможності врегулювання негативних змін в разі кризи ліквідності, платоспроможності банків, валютної кризи). Відповідно до обраного методичного базису удосконалено методику визначення індексу реалізованої гнучкості фіансового ринку *ex-post* в разі фіансової кризи.

У п'ятому розділі «Формування та перспективи впровадження інструментів забезпечення гнучкості фіансової системи України в умовах циклічного розвитку економіки» (с. 333–424, табл. 5.1–5.3, рис. 5.1–5.17) визначено концептуальні підходи до забезпечення гнучкості фіансової системи, виявлено передумови впровадження та інституційного забезпечення фіiscalних правил як інструменту контрциклічності та фіансової стабільності, здійснено вибір моделей фіiscalного правила витрат в Україні; визначено організаційну модель макропруденційного регулювання як інструмент забезпечення гнучкості фіансового ринку.

Отже, з вищепереліченого бачимо, що всі наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертації є обґрунтованими, логічно і концептуально поєднаними.

НОВИЗНА НАУКОВИХ ВИСНОВКІВ І РЕКОМЕНДАЦІЙ

Вважаю, що найбільш вагомими результатами представленого дослідження, які мають наукову новизну і стосуються паспорту спеціальності, є такі положення.

вперше:

– визначено теоретико-методологічну основу адаптації фінансової системи до умов циклічного економічного розвитку на основі її гнучкості (с. 36–63, табл. 1.1–1.3, рис. 1.2–1.6; с. 90–96, рис. 1.11 «Когнітивна схема визначення гнучкості фінансової системи на основі її потенціалу»). Це дає змогу врахувати синергетичну сутність гнучкості фінансової системи, її структурованість й багатовимірність та мінімізувати ризики функціонування в умовах конвергенції та взаємопосилення циклічної динаміки макроекономічних і фінансових параметрів;

– розроблено концепцію забезпечення гнучкості фінансової системи, яка ґрунтується на збалансуванні особливостей функціонування і розвитку сучасних фінансових систем та визначених для макро- і мікрорівнів принципів, загальних напрямів і засобів формування гнучкості у сферах (с. 333–357, рис. 5.1 (особливості сучасного функціонування фінансової системи), с. 423);

– розроблено методичний підхід до оцінювання гнучкості сфери публічних фінансів в умовах циклічного розвитку економіки, який заснований на агрегованій оцінці трьох характеристик: фіiscalного простору; функціонального простору; невизначеності тенденції (с. 108–110, табл. 2.2, с. 196–220, рис. 3.3–3.8);

удосконалено:

– категорійно-понятійний апарат дослідження фінансової системи в частині забезпечення її гнучкості, сутнісні ознаки якої покладено в основу визначення пов'язаних із нею понять (с. 99–187, табл. 2.1–14, рис. 2.1–29).

Доповнення наукового простору зазначеними поняттями забезпечує логіку та комплексність дослідження функціонування фінансової системи;

– алгоритм забезпечення гнучкості сфери фінансів суб'єктів господарювання на основі оптимізації стадій циклу управління (формування, підтримання та реалізація) та стадій макроекономічного ділового циклу (с. 84–92);

– методичні положення щодо оцінювання гнучкості сфери фінансів домашніх господарств на основі синтезу показників їх маневреного потенціалу відповідно до доходів, витрат, активів і зобов'язань, які враховують ключові фактори забезпечення гнучкості у цій сфері (с. 156–170, табл. 2.8–2.9, 2.10 (регресійні моделі залежності ВВП від фінансових ресурсів домогосподарств та запас гнучкості як фактор економічного зростання в Україні), 2.11–2.14);

– визначення методологічної бази інтегрального оцінювання рівня гнучкості сфери фінансів суб'єктів господарювання, в основу якої покладено синтез макро- та мікроекономічних обмежень спроможності суб'єктів господарювання відновлювати (с. 84–92);

– методичні підходи до оцінки гнучкості фінансового ринку в частині результативності його адаптації до викликів економічного середовища (пар. 4.2);

набули подальшого розвитку:

– систематизація особливостей прояву гнучкості економічних систем у їх поступальному і трансформаційному розвитку в частині врахування їх складності, закономірностей адаптації основних елементів, діалектики взаємозв'язку структурної і функціональної гнучкості, інституційних характеристик (с. 19–35, рис. 1.1);

– теоретичні положення щодо розкриття сутності та структуризації фінансової системи на основі синтезу структурно-морфологічного і функціонального підходів (с. 91–96);

– аналітичний інструментарій оцінки потенціалу прояву наделастичності фінансового ринку в умовах кредитного бума (с. 117, с. 146, пар. 2.4);

– обґрунтування необхідності макроекономічного регулювання та

реалізації фінансової стабілізаційної політики з урахуванням циклічності динаміки фінансових і економічних параметрів в Україні (пар. 5.4);

– механізм забезпечення гнучкості сфери публічних фінансів на основі обґрунтування необхідних елементів фіiscalьних правил, вибору найбільш оптимальних моделей їх використання та визначення умов їх ефективного впровадження в Україні (с. 84–86, с. 367–368).

ТЕОРЕТИЧНЕ І ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Вважаю, що практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що вони можуть бути використані при обґрунтуванні вибору та впровадженні ефективних моделей фіiscalьних правил і макропруденційного регулювання у контексті розробки дієвих інструментів забезпечення гнучкості фінансової системи. Важливість результатів і рекомендацій підтверджується відповідними довідками про впровадження. Використання результатів дисертаційної роботи дає змогу оцінювати гнучкість фінансової системи на рівні її окремих сфер фінансових відносин.

В дисертаційній роботі Лактіонової О. А. одержано нові та важливі з точки зору їх можливого застосування результати, які можуть бути використані в навчальних і наукових установах України, серед яких Державна установа «Інститут економіки та прогнозування НАН України», Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, Університет державної фіiscalьної служби України.

ПОВНОТА ВИКЛАДЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ В ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЯХ

За основними результатами досліджені опубліковано 81 наукових праць автора. У загальному переліку праць: 1 одноосібна монографія «Гнучкість фінансової системи: методологія, оцінка та вектори забезпечення», 400 с.; 6 монографій у співавторстві; 30 статей – у наукових фахових виданнях України

та 15 статей – у наукових фахових виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз, та іноземних виданнях; 27 публікацій – в інших виданнях. Матеріали дисертації також додатково опубліковані в 2 навчальних посібниках із грифом Міністерства освіти і науки України. Вважаю, що в опублікованих працях здобувача повністю відображенено сутність результатів виконаного дослідження та їх наукову новизну.

Автореферат дисертаций розкриває основні положення дослідження, отримані нові наукові результати, висновки та пропозиції, а його зміст є ідентичним з основними положеннями дисертаций.

ДИСКУСІЙНІ ПОЛОЖЕННЯ, ЗАУВАЖЕННЯ ТА ПОБАЖАННЯ

Не зменшуючи позитивні сторони роботи та відзначаючи авторський підхід до вирішення досліджуваної проблематики, слід звернути увагу на окремі недоліки та дискусійні положення, які потребують додаткової аргументації.

1. У першому розділі (пар. 1.3, с. 63–75) дано авторське бачення методологічного підґрунтя побудови моделей оцінювання циклічності розвитку економіки України. Акцентовано увагу на науково-теоретичних постулатах ділових і фінансових циклів та особливостях їх впливу на вітчизняну економіку (с. 63–64, 71–72, Додаток А. 2, Додатки Б. 1–Б. 3). На практиці механізми державного впливу на економічний цикл є недостатньо неефективними, оскільки антикризові заходи частіше приймаються із запізненням і, як правило, не погоджені як між собою, так і з довгостроковими цілями макроекономічного розвитку. Загалом державні регулятори прагнуть до збалансованості бюджету й кількісному обмеженню грошової маси в економіці, проте не здійснюють активної стабілізаційної політики. Вважаю, що оскільки наукові дослідження спрямовані на виявлення характеристик ділових і фінансових циклів, тому формування концентрованого авторського бачення щодо розробки і пріоритетів реалізації фінансової політики стало б особливо цінним у контексті розвитку методології прогнозування економічної кон'юнктури і формування стабілізаційної політики держави.

Взаємозв'язок між фінансовою і макроекономічною політикою доцільно розглядати як систему, що характеризується прямими й зворотними зв'язками.

2. Складність дослідження різних питань в сегменті підвищення гнучкості окремих сфер фінансової системи в умовах циклічного розвитку економіки потребує додаткової аргументації. Автором доведено, що за рахунок тільки інфляційної компоненти, яка склалася у 2015 році, фінансові ресурси домогосподарств як фактор економічного зростання будуть майже вичерпані, що потребує розробки механізму гнучкого управління (с. 164). Визначено, що одним із основних постулатів гнучкого управління фінансовими ресурсами домогосподарств є зміна структури сукупних фінансових ресурсів домогосподарств із збільшенням частки валового накопичення як основного фактора формування фізичного та людського капіталу.

Інвестиційна функція, якою відрізняються заощадження населення в сучасній ринковій економіці, а також їх роль у соціально-економічних процесах, є підставою для об'єктивної вимоги більш повної трансформації фондів нагромадження домашніх господарств в організовані інвестиційні ресурси. Однією з системних причин низьких показників розвитку накопичення є недостатній рівень розвитку фінансових інститутів, у межах яких відбувається ефективна трансформація заощаджень населення в довгострокові інвестиційні ресурси. Тому доцільно було акцентувати увагу на перспективах розвитку сфери довірчого управління в сегменті колективних інвестицій.

3. Варто відзначити високий рівень дисертаційного дослідження, що дало змогу автору запропонувати методичний підхід до оцінювання фінансової гнучкості, який дозволяє інтегрувати макроекономічні та мікроекономічні характеристики обмежень спроможності суб'єктів господарювання відновлювати, реструктурувати та розширювати їх фінансовий потенціал, що визначаються особливостями їх фінансової архітектури, рівнем фінансового розвитку країни та наявністю інституційних вад, поточними монетарними умовами доступу до фінансових ресурсів (пар. 3.3, с. 230–252, рис. 3.16, табл. 3.4–3.6, Додаток Д. 3). Зауважимо, що варто було також врахувати вплив

нових технологічних укладів на процеси формування й розвитку суб'єктів господарювання у контексті гуманізації економічного зростання.

4. У розділі четвертому діагностовано гнучкості фінансового ринку на стадії кредитного бума (с. 314–328). Визначено, що у країнах із ринками, що розвиваються, більшість кредитних бумів закінчується фінансовими кризами. При цьому постійно виникають нові грани й актуалізуються другорядні питання, які вимагають у методологічно-практичному контексті принципово нового або модифікованого підходу. У зв'язку з цим, у роботі доцільно було б конкретизувати «фіктивну» вартість фінансових активів (с. 317).

5. В роботі зазначено, що формування фінансового забезпечення у сфері публічних фінансів передбачає реалізацію низки заходів (с. 347–348, пар. 5.1), зокрема посилення дії автоматичних стабілізаторів через збільшення прогресивності шкали оподаткування. Доцільним було би визначити необхідні передумови задля забезпечення дії автоматичних стабілізаторів.

6. По тексту дисертації автор особливу увагу приділяє впливу глобалізаційних процесів на частоту фінансових криз, збільшення тривалості рецесій, негативні наслідки асиметричності та глибину ділового циклу (с. 46–49, 63, 230, 297). Робоча гіпотеза дослідження полягає в системному поданні автором того, що циклічний розвиток є об'єктивним і неминучим явищем економічної дійсності як для економік із розвинутим ринком, так і таких, що розвиваються. Сучасна модель глобальної економіки з її системою господарського життя орієнтована на механізми розвитку, зумовлені зростанням споживання, що зведене в ранг імперативів абсолютноного способу самоідентифікації. Автор зазначає, що сфераю безпосереднього впливу макропруденційної політики є тільки ресурси фінансового сектора та частково макроекономічна (с. 404, пар. 5.4). Варто було конкретизувати, що здобувач розуміє під «частково макроекономічна» з урахуванням закономірностей глобалізації світової економіки і її впливу на функціонування національно-державних економічних і фінансових систем.

Проте, зроблені зауваження не знижують загальної високої позитивної оцінки виконаного дисертаційного дослідження. Вони, власне підтверджують

високий рівень підготовки та самостійності мислення автора, вихованого у високоосвіченній науковій школі Донецького національного університету імені Василя Стуса.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ ПРО ВІДПОВІДНІСТЬ ДИСЕРТАЦІЇ ВСТАНОВЛЕНИМ ВИМОГАМ

Вивчення дисертації, автореферату та публікацій за темою дослідження дозволяє зробити висновок, що дисертаційна робота, виконана Лактіоновою Олександрою Анатоліївною на тему «Забезпечення гнучкості фінансової системи в умовах циклічного розвитку економіки», є самостійною, завершеною, цілісною науковою працею, у якій наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення важливого наукового завдання, що виявляється в обґрунтуванні основ гнучкості фінансової системи в умовах циклічного розвитку економіки і розробці практичного інструментарію її забезпечення для підвищення фінансової стабільності економіки.

Мета та завдання, поставлені у дисертаційній роботі, досягнуті і успішно вирішенні, що підтверджується відповідними висновками. Дисертація добре структурована, витримано логічну послідовність викладу теоретичних положень, що свідчить про значний обсяг виконаної роботи як у теоретичному, так і прикладному аспектах.

Вважаю, що за своїм змістом, відповідності спеціальності, оформленням, актуальністю, ґрунтовністю вирішення наукових проблем, рівнем та кількістю публікацій, теоретичним та практичним значенням одержаних результатів представлена дисертаційна робота на тему «Забезпечення гнучкості фінансової системи в умовах циклічного розвитку економіки» відповідає положенням «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року за № 567 (зі змінами та доповненнями від 19.08.2015 року за № 656, від 30.12.2015 року за № 1159, від 27.07.2016 року за № 567), що висуваються до докторських дисертацій, та

паспорту спеціальності, а її автор – **Лактіонова Олександра Анатоліївна** – заслуговує присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент:

Завідувач кафедри обліку та фінансів
Івано-Франківського науково-навчального
інституту менеджменту Тернопільського
національного економічного університету
Міністерства освіти і науки України,
доктор економічних наук, професор

Л. М. Алексеєнко

Л. М. Алексеєнко
Завіряю:
Зак. загальним відділом Гарланова